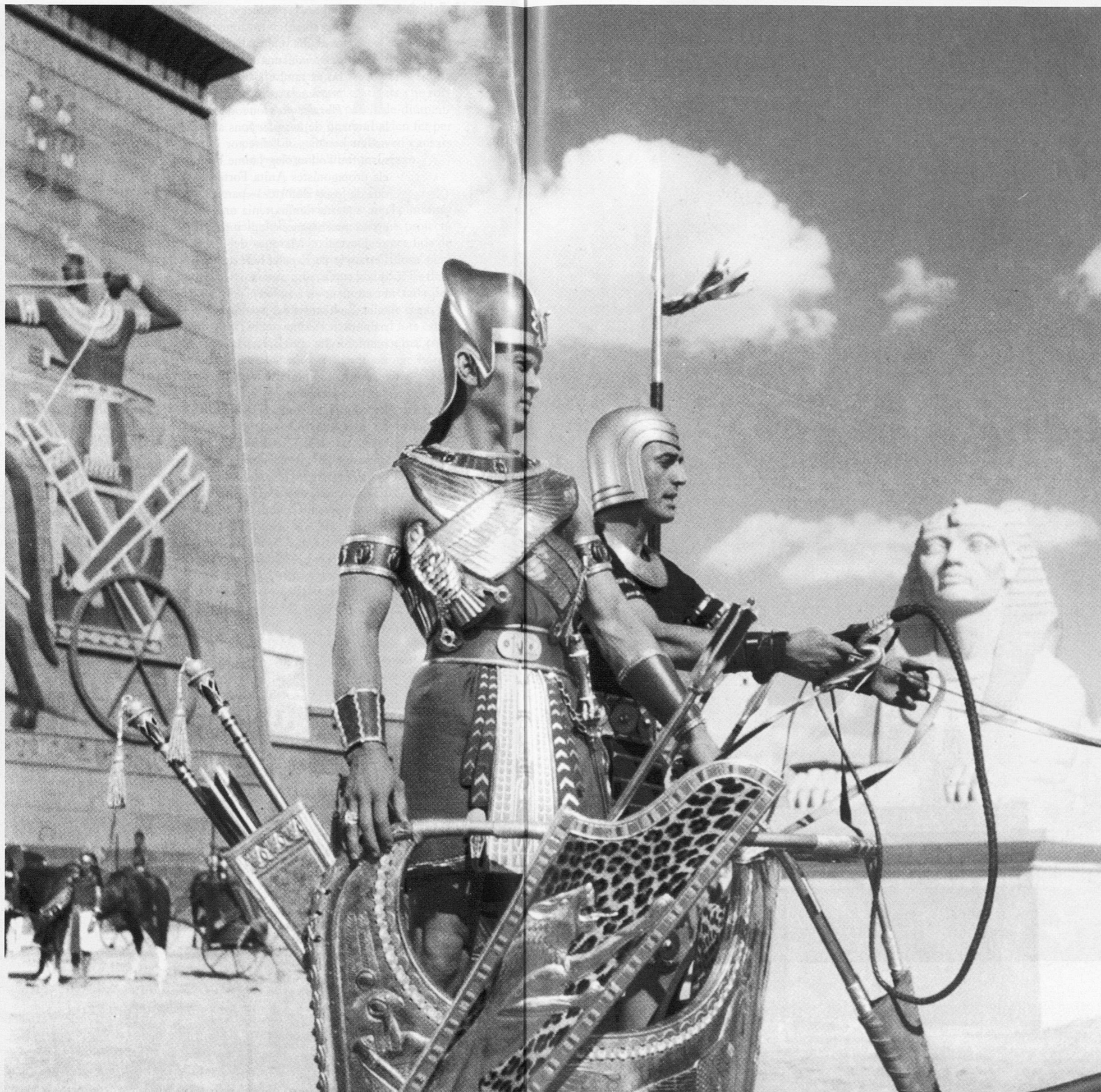

Toni Roca

Lo anava molt lluny l'ànima, l'esperit i el tarannà espriuà la tarda aquella que, per primera vegada (Cinema Coliseum barceloní a la, encara, anomenada, Avenida José Antonio Primo de Rivera) vaig veure *Los diez mandamientos*, film ara finalment recuperat talment com vituperada, insultat, rebutjat i maleït l'any (i posteriors) de la seva estrena entre nosaltres. Amb el temps, de vegades, no es canvia de dona, però sí d'opinió. Coses de la vida quotidiana. I altres coses. I altres coses també.

I era espriuana la tarda per l'aigua, a trons i barrals, que queia amb fúria i violència sobre, ara ja, sí, Avinguda de les Corts Catalanes. Tempesta llarg temps anunciada. Des de la caiguda, lenta, sense pressa, amb perfum d'horabaixes i capvespres de silenci d'un estiu tan cruel com implacable, la promesa de pluja (pluja finíssima, de qualitat primera, gran reserva) era tan evident com evident era el rebuig total i generacional a uns films que abans de veure'ls ja estaven classificats, a l'estil i les paraules de l'historiador i crític cinematogràfic, Àngel Zúñiga, de "pastel bíblico", que així sempre qualificava Zúñiga els espectacles de Cecil B. de Mille. S'equivocava. Nosaltres també. Però, ja s'ha dit abans, amb el temps, o gairebé, tots nosaltres, pobres cinèfils d'aquella època d'adolescències i experiències primeres, rectificarem. Ara, "el pastel bíblico" ja agrada i així és reconegut. Les seves revisions periòdiques m'han produït plaer infinit. De tota manera, ara, en aquests moments, es tracta de parlar sobre l'aigua que acompanyà l'abans, el durant i el després de la projecció. Aquelles aigües premonitòries, des de la caiguda vertical de l'estiu del 1959) foren tota una descàrrega elèctrica literalment espantosa, horrible, devastadora. Per uns moments (llavors tot es desinfla, com passa sovint a la mediterrània nostra) semblava que el nivell de les aigües ho desbordaria tot, arreple-

gant, aquí i més enllà de més enllà, tot aquell objecte, humà o matèric que es trobava pel davant. Una cosa seriosa, sí, senyor. Clara densitat de l'aigua que picava l'exterior de les persones i el seu interior també. Tarda/nit metereològicament de revolta i de soroll aquàtic. A la platea central del Coliseum entregat a la dialèctica, al dur enfrontament personal, físic, Charlton Heston/Yul Bryner despertava admiració i reverència. L'èxit, a l'estil del film, fou colossal. O kolsoal. Com vulgueu.

D'altra banda, que n'era de tranquil, des del punt de vista atmosfèric, la visió, d'*El Verdugo* de Luis García Berlanga, probablement homenatge al seu títol. Tot el contrari de la jornada dedicada a *Los diez mandamientos*. Tranquil·litat, harmonia en tots els sentits, sensitivitat emotiva sobre la línia de l'horitzó. Inici, és clar, de primavera gloriosa. Sol de pura meravella, llum explosiva escampada pels racons. Clara percepció d'un sentit obert de la llum que augmentava així que el dia anava creixent. Suavitat i calma. Blavísim cel d'abril sense pluges. Ni tal sols humitat perceptible pels vols del Windson Palace de la capital catalana. Un dia excel·lent a tots els efectes, per a tots els punts possibles de la metròpoli. Amb la llum perfecte de qualsevol "musical", la jornada fou esplendorosa. En canvi, a l'interior del cinema, tot era desolador i terrible, anguniós, fúnebre. Patètic espectacle, esperpèntic que destil·laven, una per una, les imatges d'aquella història concebuda per Berlanga i Azcona. Panorama d'una desolació possible d'una Espanya, anys seixanta, trista, casposa, mediocre, sense sortida a penes, carreró estret, sense poder personal per poder sortir d'aquell malson. Tal com era la situació, dramàtica, d'un botxí (un miserable) presoner absolut d'unes circumstàncies de pobresa i marginació. Contudent Berlanga, admirable, corrosiu Azcona. Un film negre per a un dia blanc. Blanquíssim. ■